

MENSA

ČESKO

červenec/2026

OHLEDNUTÍ ZA VALNOU HROMADOU V PROSTĚJOVĚ

Lucie Měchurová

Poslední květnový den proběhlo v secesním Národním domě v Prostějově nejdůležitější jednání roku. Na letošní valné hromadě Mensy Česko se sešlo přibližně padesát členů, aby zhodnotilo uplynulé období a projednalo klíčové dokumenty. Oficiální část programu proběhla ve velmi věcné a konstruktivní atmosféře. Přítomní členové vyslechli a následně schválili výroční zprávy o činnosti, hospodaření, zprávu kontrolní komise i zprávu ombudsmana.

Dalším bodem programu se stalo schválení revize Stanov. Díky této úpravě bylo možné, aby hned po ukončení jednání zasedla Rada Mensy a zvolila ze svého středu vedení do konce stávajícího volebního období. Novou předsedkyní se stala Lucie Měchurová a 1. místopředsedou Tomáš Blumenstein.

Velmi příjemnou částí programu bylo předávání ocenění za věrnost Mense. Udělovaly se odznaky za zlaté a dlouhodobé členství – konkrétně za 25 a 35 let v Mense – a také ocenění za členství doživotní. Někteří z oceněných si pro odznak přišli osobně a využili prostor k tomu, aby se podělili o své příběhy. Ve svých slovech často zmiňovali, co jim Mensa za ty desítky let přinesla. Opakovala se především vděčnost za komunitu, možnost potkávat lidi na stejné vlnové délce a za celoživotní přátelství, která v Mense vznikla. Bylo to skvělé připomenutí, že hlavním smyslem naší organizace je právě toto živé propojování lidí.

Po skončení oficiálního jednání byl pro účastníky připraven volnější program, který nabídl dvě různé exkurze. První skupina vyrazila na komentovanou prohlídku samotného Národního domu, architektonického skvostu od Jana Kotěry. Druhá skupina zamířila na návštěvu místní lékárny, kde mohli členové obdivovat moderního robota, který výrazně usnadňuje práci lékárníkům a šetří čas při výdeji léků. Obě prohlídky se vydařily a účastníci si je moc užili.

Velké poděkování patří všem, kteří vážili cestu do Prostějova, i celému týmu, který se podílel na přípravě materiálů a hladkém zajištění celé akce. Nyní už se těšíme na setkání se členy na všech akcích během dalšího roku, který bude jistě pestrý. Příští valná hromada proběhne v Praze, a jelikož bude nadcházející rok rokem volebním, vyvrcholí právě volbami nového vedení Mensy. Na všechny členy se budeme moc těšit a věříme v hojnou volební účast.

NOVÉ ŠKOLY SPOLUPRACUJÍCÍ S MENSOU

Mezi školy a školky spolupracující s Mensou se připojily dvě školy (Základní škola Příbram VIII, Školní 75, a ZŠ Nový Jičín, Komenského 68), jedna školka (Materská škola Doksy Pražská 836) a jeden klub nadaných dětí (Námořní akademie při MŠ Stod)

Celkem tak s Mensou spolupracuje už 138 škol, 93 školek a 73 klubů nadaných dětí. Podrobnosti o nich najdete na webu deti.mensa.cz.

ZŠ Příbram VIII, Školní 75 (mensa.click/1oy)

„Naše základní škola je školou s rozšířenou výukou TV na 2. stupni, zároveň umožňuje všestranný rozvoj žákům od 1. do 9. tříd pestrou nabídkou zájmových kroužků, mimoškolních aktivit aj. Přímo na škole působí pobočka dětského oddělení Knihovny Jana Drdy, se kterou úzce spolupracujeme a kde mohou žáci trávit volný čas před vyučováním i po něm. Nadaní žáci využívají kroužků, účastní se různých vzdělávacích akcí a olympiád, reprezentují školu na soutěžích včetně Logické olympiády. Do budoucna uvažujeme o založení Klubu nadaných dětí a v rámci sdílení dobré praxe a zkušeností s jinými školami bychom chtěli nabídnout nadaným žákům další aktivity pro jejich podporu a rozvoj. Rádi bychom pořídili i pomůcky a vzdělávací materiály pro rozvoj nadání,“ představuje školu Lucie Bernatová, speciální pedagog pro 2. stupeň ZŠ.

ZŠ Nový Jičín, Komenského 68 (mensa.click/1oz)

„Na naší škole vytváříme bezpečné, podnětné a inspirativní prostředí, ve kterém se děti mohou rozvíjet po stránce vzdělávací, osobnostní i sociální. Systematicky rozvíjíme mimořádně intelektově nadané žáky v programu MIND a spolupracujeme s Mensou Česko a nadačním fondem Qiido. Zároveň podporujeme vzdělávání pedagogů ve směru rozvoje nadání – účastní se např. konference Vzdělání pro budoucnost. Při škole pracuje Klub nadaných dětí. Vzdělávání probíhá podle školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání „Brána do života“, který vychází z principů programu Začít spolu. Důraz klademe na aktivní zapojení žáků, rozvoj kritického myšlení, spolupráci a propojení učiva s reálným životem. Ve výuce využíváme projektové vyučování, kooperativní učení i metodu CLIL. V příštím roce chceme dále provozovat Klub nadaných dětí, zúčastníme se Logické olympiády a rádi bychom se zapojili i do Poháru vědy. Dlouhodobějším cílem je zapojení žáků také do dětských konferencí, či si nějakou vlastní uspořádat,“ plánuje učitelka Mgr. Tereza Vašutová.

Mateřská škola Doksy Pražská 836 (mensa.click/1p1)

„Naše mateřská škola se zaměřuje na všestranný rozvoj dítěte, podporu samostatnosti, zdravý životní styl, pohybové aktivity, environmentální výchovu, logopedickou prevenci a rozvoj poznávacích schopností dětí. Důraz klademe na bezpečné, přátelské a podnětné prostředí, individuální přístup k dětem, spolupráci s rodiči a plynulý přechod dětí do základní školy. Snažíme se vytvářet takové podmínky, aby každé dítě mohlo rozvíjet své schopnosti, zájmy a přirozený potenciál,“ vysvětluje ředitelka MŠ Pavla Zemanová.

„Vytváříme podmínky pro vzdělávání a podporu nadaných dětí. V rámci každodenních činností se zaměřujeme na rozvoj myšlení, paměti, pozornosti, tvořivosti, řeči, prostorové orientace, logického uvažování a schopnosti hledat různá řešení.

Pedagogové připravují pro děti pestrou nabídku aktivit s různou mírou obtížnosti, aby děti mohly pracovat podle svých možností, tempa a zájmu. Využíváme didaktické a logické hry, konstruktivní činnosti, třídění, porovnávání, práci s symboly, rytmizaci, pohybové aktivity, badatelské a objevné činnosti, práci s knihami, přírodninami a dalšími pomůckami podporujícími intelektovou stimulaci dětí. Děti průběžně sledujeme prostřednictvím pedagogické diagnostiky, portfolií a pozorování při spontánních i řízených činnostech. Pokud u dítěte zaznamenáme výraznější zájem, rychlejší tempo, tvořivost nebo schopnost hlubšího uvažování, nabízíme mu rozšiřující činnosti, náročnější úkoly a prostor pro samostatné objevování. Současně spolupracujeme s rodiči a podle potřeby také s poradenskými zařízeními.

V současné době se zaměřujeme především na postupné zavádění principů metody NTC Learning do běžného vzdělávacího procesu v mateřské škole a na rozvoj podnětného prostředí pro všechny děti, včetně dětí s vyšším potenciálem nebo nadáním.

Do budoucna připravujeme celoroční projekt zaměřený na rozvoj nadání, tvořivosti, logického myšlení, paměti, pozornosti, řeči, spolupráce a samostatného objevování. Projekt bude děti provázet během celého školního roku prostřednictvím motivační postavy badatele a cestovatele pana Broučka, který bude dětem zadávat různé úkoly, výzvy, hádanky, badatelské činnosti a problémové situace. V rámci projektu budeme postupně zařazovat prvky metody NTC Learning, například práci se symboly, asociacemi, rytmem, pohybem, prostorovou orientací, tříděním, porovnáváním, hledáním souvislostí a řešením úkolů různými způsoby. Děti budou vedeny k přemýšlení, kladení otázek, hledání vlastních řešení a vzájemné spolupráci. Současně plánujeme dále rozšiřovat nabídku didaktických, logických, konstruktivních a badatelských aktivit a pomůcek, které povedou děti k aktivnímu učení, samostatnosti a radosti z objevování,“ shrnuje Zemanová.

Námořní akademie při MŠ Stod (mensa.click/1p0)

„Motto našeho klubu je: Každé dítě má svůj talent. My ho pomáháme objevit,“ představuje zástupkyně ředitelky Lenka Jelínková základ filosofie nového klubu nadaných dětí, který bude fungovat od září 2026 v MŠ Stod.

Klub je určen dětem, které vynikají zvědavostí, kreativitou, hlubším zájmem o poznávání světa kolem sebe, které se rychle učí a rády objevují nové souvislosti. Věříme, že každé dítě má jedinečné schopnosti. Smyslem Námořní akademie není děti porovnávat, ale vytvářet jim podnětné prostředí, ve kterém mohou svůj potenciál dále rozvíjet přirozenou, hravou a radostnou formou. Společně se vydáme na dobrodružnou plavbu za poznáním. Budeme objevovat neznámé ostrovy vědění, zkoumat zajímavé jevy, experimentovat a hledat odpovědi na otázky, které děti samy přinášejí. Podporovat budeme zejména: zvědavost a radost z objevování, logické a kritické myšlení, tvořivost a kreativitu, schopnost spolupráce a komunikace, samostatnost při řešení problémů a přírodovědné a technické dovednosti.

Každé dítě může zazářit v jiné oblasti. Naším cílem je jeho silné stránky rozpoznat, podpořit a nabídnout mu příležitosti k dalšímu rozvoji. Děti si vyzkoušejí jednoduché pokusy a experimenty, budou pracovat s mikroskopy, encyklopediemi i badatelskými pomůckami. Čekají je výpravy do přírody, pozorování okolního světa, pohybové výzvy, společné projekty i prostor pro jejich vlastní nápady, otázky a objevy.

Při práci s dětmi využíváme moderní vzdělávací metody zaměřené na rozvoj potenciálu, kreativity a myšlení. Spolupracujeme s organizací Mensa Česko a inspirujeme se jejími doporučeními pro práci s nadanými a zvědavými dětmi. Součástí naší práce jsou také prvky metody NTC Learning, která podporuje rozvoj mozku dítěte prostřednictvím pohybu, hry, logických souvislostí a aktivního přemýšlení. Pedagogové Námořní akademie jsou v této metodě proškoleni a její principy pravidelně zařazují do vzdělávacích aktivit.

Důraz klademe na učení prostřednictvím zážitku a objevování, rozvoj myšlení a schopnosti řešit problémy, podporu kreativity a fantazie, rozvoj pohybových dovedností a koordinace a respektování individuálního tempa a potřeb každého dítěte.

Těšíme se na všechny malé objevitele, badatele, sportovce, konstruktéry, přírodovědce, umělce i zvědavé myslitele, kteří se s námi vydají na společnou plavbu za poznáním,“ těší se na zahájení činnosti klubu Jelínková.

Z MENSA GYMNÁZIA: SILNÝ KONEC ŠKOLNÍHO ROKU

Marcela Fatrová

Přinášíme vám opět informace z dění v naší škole. Závěr roku je vždy bohatý na finále soutěží a cen je nepočítaně, tak zmíníme alespoň některé z nich.

Úspěchy našich žáků ve finále matematické soutěže Pangea

Letos tři žáci Mensa gymnázia postoupili do celostátního finále Pangey, v němž Martin Kučera z primy v kategorii 6. ročníků vybojoval 9. místo, v kategorii 9. ročníků Valerie Tlapáková z kvarty (která se probíjela do finále už v primě) získala 9. místo a v kategorii 8. ročníků se letos na 15. místě umístil tercián Václav Jankovský (který loni dosáhl na 2. místo a stal se i absolutním vítězem v kategorii 7. ročníků).

Blahopřejeme nejen k postupu do finále, ale i k dobrým umístěním v silné konkurenci! Ve finále soutěžilo z každého ročníku vždy 60 nejlepších, kteří postoupili z celkem 84 165 účastníků školních kol z 1058 škol z Česka (v každé kategorii bylo cca 14 000 účastníků).

Pangea je matematická soutěž pro žáky 4. až 9. ročníků. Finále proběhlo v pátek 12. června v Nové budově Národního muzea v Praze, odkud jsme se přesunuli do malostranské Valdštejnské zahrady. Samotná soutěž trvala 75 minut, nicméně doprovodný program s hosty, mezi nimiž byl i budoucí kosmonaut Aleš Svoboda, trval do pozdního odpoledne.

Výtečné 1. a 2. místo na matematické soutěži Jarní MaSo

Oba naše týmy se umístily celostátně mezi nejlepšími 5 % soutěžících týmů!

Tým č. 259 „Integrální knedlíky“ ve složení Kryštof Jandáček, Eduard Mikulec, Bedřich Škop a Gabriel Hleuca (tercie) vybojoval pěkné 1. místo z 19 týmů v Karlíně a 10. místo ze 439 týmů celostátně (18 940 bodů, 35 vyřešených příkladů).

Tým č. 251 Funkce s příchutí kečupu ve složení František Tvrdík, Martin Kužela (kvarta), Dexter David Nezveda a Tomáš Moravec (sekunda) vybojoval 2. místo z 19 týmů v Karlíně a 21. místo ze 439 týmů celostátně (16 072 bodů, 32 vyřešených příkladů).

Stejně jako dříve v této soutěži nerozhodoval jen počet vyřešených matematických úloh, ale na pořadí měly velký vliv i body za herní strategii.

Klání probíhala na 15 soutěžních místech v celém Česku. Naše dva týmy soutěžily na Matematicko-fyzikální fakultě UK v Praze v Karlíně (Křížkova) ve středu 13. května.

Blahopřejeme k výborným matematickým výkonům!

Výsledky včetně soutěžních příkladů a jejich řešení jsou zde: mensa.click/1p2

Úspěch žáků primy v soutěži Eurorebus – 1. místo v celostátním finále!

Naši primáni porazili i sedmáky!

Ve 31. ročníku soutěže E.ON EUROREBUS ve čtvrtek 28. května zvítězil tříčlenný tým primy Mensa gymnázia v kategorii ZŠ 01, což odpovídá šesté a sedmé třídě ZŠ.

Ve finále soutěžili Viktoria Petukhova, Helena Ruth Collis a Konstantin Bednar, v předešlém krajském kole Vojtěch Makal a na postupu se podíleli i další žáci primy. Blahopřejeme a děkujeme!

Úspěch v okresním kole Pythagoriády

Dne 5. května se na Úřadu MČ Praha 5 konalo vyhodnocení Pythagoriády. Umístění v různých kategoriích byli zúčastnění i nezúčastnění úspěšní řešitelé takto: 1. místa Kryštof Jandáček a Eduard Mikulec, 2. místa Jáchym Strašák, Václav Bláha, Tomáš Moravec, Antonín Žalio, David Svoboda, Václav Jankovský, Gabriel Hleuca, Emma Tereza Collis, František Tvrdík a Martin Kužela, 3. místa Kryštof Pekař a Alex Fexa. Gratulujeme!

Vítězný závěr debatní sezony

O víkendu se uskutečnil finálový turnaj české i anglické Debatní ligy a jsme mistry ČR!

Tým ve složení Jakub Novák, Matěj Snášel a Patrik Prokeš se stal absolutním vítězem Debate League.

Patrik Prokeš se stal nejlepším individuálním mluvčím celoroční Debatní ligy. Matěj Snášel byl čtvrtý a Jakub Novák pátý. V anglické Debate League se pak Jakub umístil pátý a Matěj šestý. Vysoko po základní části soutěže byla i Anna Belatková.

Jana Schmidová, Kateřina Škorpilová a Natálie Waldaufová vyhrály Debatní pohár, soutěž pro neaktivnější debatéry.

Kluci i holky pro své úspěchy celý rok strašně dřeli a jsme na ně moc pyšní.

SPISY OD DĚTÍ PRO LIDI

Zuzana Kořínková, Jana Rohová. Foto: Matěj Machek

Osmnáct dětí ze ZŠ Františka Ladislava Čelakovského ve Strakonici dokázalo během půl roku něco, co nezvládne mnohý dospělý: vytvořily vlastní knihu. Nese název Spisy od dětí pro lidi a vznikla v rámci projektu Knihodělna: Děti tvoří knihy, ve spolupráci se Šmidingerovou knihovnou.

Jednou měsíčně se děti scházely nad knihou, která je opravdu jejich od začátku do konce. Samy napsaly texty, doplnily je vlastními ilustracemi, rozdělily knihu do kapitol, zvolily styl písma, sešily ji a vyrobily desky. Výsledkem není školní sborník v běžném slova smyslu, ale autentická společná knížka, ve které má každý autor svůj vlastní hlas.

„My jsme se musely držet, protože jsme měly strašnou touhu jim s tím pomoci, ale jsou to opravdu autentické texty dětí,“ zaznělo při představování projektu. Každý si mohl vybrat žánr, délku i výtvarnou techniku, která mu nejlépe seděla. V knize tak najdeme reportáž, detektivku, úvahu, vtipný příběh, příběh o zvířátkách i fantastické vyprávění. Stejně pestré jsou i ilustrace: objevují se tu kresby, malby i koláže.

Kniha nakonec skutečně vyšla a dočkala se i slavnostního křtu s bohatým programem, vědeckými přednáškami a vernisáží Ateliéru. Na akci navázala také konference, která celý projekt zasadila do širšího kontextu dětské tvořivosti.

Spisy od dětí pro lidi jsou důkazem, že když děti dostanou prostor, důvěru a dobré vedení, vznikne něco mnohem zajímavějšího než „jen“ školní práce. Vznikne kniha, která je hravá, různorodá, místy překvapivá — a hlavně opravdová.

V případě zájmu je knížku možné zakoupit v místní knihovně, v Knihodělně nebo objednat přímo ve škole. Více o projektu najdete na webu knihodelna.cz.

KDYŽ ŠKOLA A FIRMA TÁHNOU ZA JEDEN SMALT

Ivana Tesarčíková, Základní škola Staré Město u Frýdku-Místku

V letošním školním roce jsme na naší škole začali s žáky realizovat novou tvůrčí aktivitu – smaltování. Žáci se učí tradiční techniku, při níž se na kovový plech nanáší vrstva skelné hmoty (smaltu), která se po vysušení vypaluje při vysoké teplotě. Pro tuto činnost jsme pořídili vlastní smaltovací pec s pracovní plochou 30 x 30 cm a založili jsme také smaltovací kroužek, který navštěvují nadšení žáci již od 3. třídy.

Významnou oporou našich výtvarných a kreativních aktivit je spolupráce se společností Český smalt. Tato firma nám ochotně poskytuje smalt, který není běžně dostupný v maloobchodní ani velkoobchodní síti, protože se jedná o specializovanou výrobní surovinu určenou především pro vlastní technologické využití. Právě tento materiál je však pro školní smaltovací projekty klíčový. Díky této podpoře mohou žáci pracovat s autentickým materiálem, experimentovat s tradiční technologií a rozvíjet své řemeslné i výtvarné dovednosti.

Spolupráce školy s firmou tak vytváří cenné propojení vzdělávání s praxí. Velmi si vážíme vstřícnosti a ochoty Českého smaltu podpořit naši výuku. Tato pomoc pro nás nepředstavuje pouze materiální přínos, ale také důkaz, že smysluplná spolupráce mezi školami a firmami může přinášet inspirativní výsledky.

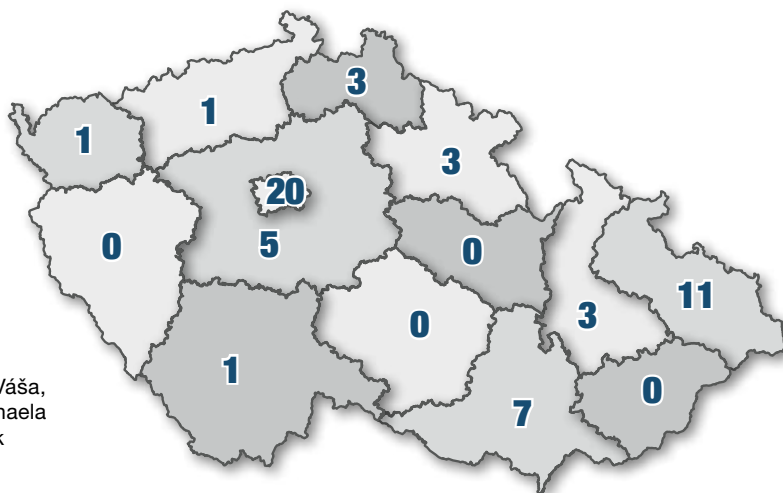
Jednou z povedených aktivit bylo propojení smaltování s dalšími vzdělávacími oblastmi, konkrétně s informatikou a přírodopisem. Žáci pomocí digitálního mikroskopu pořídili detailní snímky přírodnin, například částí rostlin či přírodních struktur. Na základě těchto fotografií pak vytvořili vlastní výtvarné návrhy, které přenesli na smaltované cedule. Vznikla tak originální díla spojující moderní technologie, pozorování přírody a tradiční řemeslnou techniku.

Smaltování si mezi žáky naší školy rychle získalo velkou oblibu a těší nás, že jim umožňuje rozvíjet tvořivost, fantazii i manuální zručnost.

VÍTÁME NOVÉ ČLENY!

Viktor Bohuslav Bohdal, Lukáš Briet, Jáchym Buchta, Martin Bžoch, Klára Černoušková, Ondřej Černý, Marharyta Denysova, Medard Havlíček, Magdalena Holakovská, Vojtěch Holata, Filip Hrubec, Barbora Hykšová, Anežka Indráčková, Maxmilián Janošek, Radka Jirčíková, Teodor Kovář, Magdalena Kozdasová, Ondřej Křížánek, Jiří Kubát, Jarmila Kubátová, Zdena Kučerová, Bartoloměj Kupec, Jiří Lebiš, Vladislav Lechner, Maroš Leňo, Aiden Pauníkar, Oliver Piar, Tereza Radimáková, Frederik Jonas Raiman, Richard Schneider, Petr Sigmund, Justýna Součková, Matěj Stodola, Markéta Stodolová, Matěj Stodůlka, Vilém Střelka, Lenka Svobodová, Jakub Šimák, Eduard Šumník, Kateřina Šurmanová, Alfréd Švamberg, Matěj Tesař, Livia Thais Keller, Miroslav Jan Toman, Jan Turoň, Afra Vališ, Valerie Vančuríková, Matyáš Váša, Natálie Veselíková, Daniel Vyskočil, Sebastian Vytlačil, Michaela Winklerová, Šimon Zelenohorský, Adam Zrcek, Adam Židek

POZVÁNKA: ZE STÍNŮ KE SVĚTLU. HEBREJSKÉ KNIHY V PAMĚTI NÁRODNÍ KNIHOVNY

Lucie Němečková

Na srpen a září letošního roku připravilo Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války ve spolupráci s Národní knihovnou ČR výstavu věnovanou mimořádnému souboru hebrejských knih, které byly během druhé světové války ukradeny nacisty z knihoven evropských židovských obcí i soukromých knihoven, přežily rozvrat či rovnou zánik institucí, kterým patřily, i poválečné přesuny, a nakonec se ocitly ve fondu Národní knihovny ČR, kde zůstaly až do dnešních dnů.

Výstava ***Ze stínů ke světlu***, která se návštěvníkům poprvé otevře 4. srpna 2026 v Galerii Klementinum, přiblíží hlavní části sbírky hebrejských tisků, jejich osudy během druhé světové války i krátce po jejím skončení a zároveň ukáže, jak nacisté s uloupenými židovskými knihami nakládali. Výstava se neomezuje pouze na prezentaci jednotlivých tisků. Vysvětluje také, proč byly židovské knihovny nacistickým režimem cíleně vykrádány. Uloupené knihy nesloužily jen jako válečná kořist – nacistické úřady a instituce je shromažďovaly s cílem využít je k ideologickým a pseudovědeckým účelům – ke studiu, manipulaci a přeručování židovské tradice. Návštěvníci výstavy se tak seznámí i s institucemi nacistického Německa, které tento materiál soustřeďovaly, třídily a plánovaly dále využívat.

Samostatná část výstavy je věnována provenienčnímu výzkumu, tedy pátrání po původu jednotlivých knih. Přibližuje okolnosti, za nichž se tento soubor během války dostal do Československa a později do tehdejší Národní a univerzitní knihovny. Vystavené archivní dokumenty dokládají poválečné třídění a vytváření soupisů knih i snahy o navrácení části knižního materiálu zpět do zemí původu. Výstava zároveň představuje vybrané židovské obce, z jejichž knihoven hebrejské tisky pocházejí, a propojuje tak provenienční výzkum s širším kontextem. Kulturní odkaz těchto knih přibližuje také část věnovaná vybraným nakladatelům a tiskařům zastoupeným ve zkoumaném souboru. Návštěvníci se mohou seznámit nejen s jejich prací, ale i s vizuální stránkou hebrejských tisků.

Výstava tak nabízí víc než jen pohled na vzácné knihy. Ukazuje je jako svědky zničených komunit, jako předměty složitého poválečného pátrání i jako doklady bohaté židovské vzdělanosti a knižní kultury.

Detaily výstavy:

Ze stínů ke světlu. Hebrejské knihy v paměti Národní knihovny
Galerie Klementinum, Mariánské nám. 190/5, 110 00 Praha 1
4. 8. – 4. 10. 2026

Otevřeno denně mimo pondělí, 10:00 – 18:00

Komentované prohlídky:

www.lootedart.cz, www.nkp.cz

ČERTOVSKY DOBRÉ SETKÁNÍ NA POMEZÍ DVOU ZEMÍ

Lucie Měchurová

Letošní celostátní setkání Mensanů se neslo v duchu objevování krás příhraniční oblasti, a především ve znamení skvělé mezinárodní spolupráce. Útočištěm pro 198 účastníků se stal horský hotel Čertov, který svou polohou přímo vybízel k propojení obou našich organizací – české a slovenské Mensy. Program odstartoval hned první den pestrou nabídkou exkurzí, které účastníky zavedly do zajímavých míst regionu. Na výběr bylo kulturní objevování v muzeu Velké Karlovice v Novém Hrozenkově, tradiční řemeslo ve slovenské sklárně Rona nebo technicky fascinující prohlídka jaderné elektrárny Jaslovské Bohunice. Tyto středeční výpravy skvěle naladily všechny přítomné na nadcházející dny plné zážitků.

Hlavním bodem prvního večera pak bylo rozdělení účastníků do 12 herních týmů. U stolů se sešly nové tváře napříč oběma zeměmi a první ledy prolomily hned úvodní večerní kvízy, kde týmy poprvé změřily své síly a vyzkoušely si vzájemnou souhru. Následující dny přinesly bohatý a pestrý program pro každého. Zájemci mohli navštívit inspirativní přednášky, vyzkoušet si střelbu z luku nebo strávit dlouhé hodiny u hromady přivezených deskových her. Velkou zkouškou zručnosti, která přilákala hodně obecenstva, se stal kurz sabráže. Pod odborným vedením a po detailních instrukcích se efektní odseknutí hrdla lahve šampaňského podařilo téměř všem odvážlivcům. Kdo si chtěl po psychicky či fyzicky náročném programu odpočinout, mohl po celou dobu využívat skvělé hotelové wellness a načerpat síly na vyvrcholení celého programu.

Tím byla bezpochyby sobotní šifrovací výprava. Organizační tým trasu předem poctivě otestoval a připravil pro soutěžící zajímavý a náročný horský terén. Okolí Čertova nedalo nikomu nic zadarmo a drsné valašské kopce k tomu zkrátka patřily. Účastníkům však během luštění přálo skvělé počasí, které celému dni dodalo úžasnou energii. Týmům v terénu sice komplikoval situaci fakt, že v okolí nebyl téměř žádný mobilní signál, takže se musely spoléhat na starý dobrý papír, tužku a vlastní mozkové závitky, ale všichni si s tím poradili na jedničku. V samotné sobotní šifrovačce se nakonec nejlépe dařilo týmu Uhelákoví energetici. V celkovém bodování za celé setkání, které počítalo výsledky z kvízů a všech dalších soutěží, si zasloužené celkové vítězství odnesli Marbuelovi vytrvalci.

Setkání na Čertově jasně ukázalo, že Mensa nemá hranice a že chuť si hrát, přemýšlet, bavit se a společně sdílet čas je nám všem společná. Večerní debaty nejen u hotelového baru i sdílení dojmů jen potvrzovaly, jak moc si všichni přítomní možnost tohoto setkání užívali. Velké poděkování patří kolegům z organizačního týmu za naprosto hladký průběh celé akce od registrace až po závěrečné vyhlášení výsledků a samozřejmě všem 198 účastníkům za neuvěřitelnou energii a přátelskou atmosféru, kterou na místo přinesli. Už teď se všichni těšíme na další setkání Mensy Česko v září na Kraskově a někdy v budoucnu třeba i na další setkání mezinárodní.

ŘECKO S MENSOU, ČERVEN 2026

Jaroslav Švamberk

Tři tisíce kilometrů autobusem, sto tři kilometry pěšky a dvě stě čtyřicet dva vystoupaných pater. Cestopis pro ty, kdo si myslí, že dovolená má být odpočinek.

Den 0 – Cesta

Vyrážíme z Podkrkonoší. V Hořicích nabíráme koláčky a proviant, pak ujíždíme na jihovýchod. Cesta jde hladce. Brno objíždíme bez nervů. V Bratislavě parkujeme – a zjišťujeme, že stojíme ani ne sto metrů od ostatních. Někdy je vesmír zkrátka dobře seřazený. Přijíždí autobus. Vítáme se. Hurá na jih.

Cestou přší. V Maďarsku nám to vynese skoro hodinu krásné duhy – slušná náhrada za stěrače na plný výkon. Autobus zastavuje snad co dvě hodiny, paráda. Tomáš nám k tomu pouští Jamese Bonda. Schválně ten díl, který se zčásti odehrává v Řecku. Navnadit umí.

Srbské hranice. Vypínáme mobily a snažíme se usnout. Klíčové slovo: *snažíme*.

Den 1 – Soluň

Spát se moc nedaří. Buď se uvelebím tak, že na hodinu dvě usnu a probudím se zkroutený, s krkem na odpis. Anebo sedím pohodlně, ale nezaberu vůbec. Volba mezi bolestí a nevyspaním. Mensan by mohl umět vymyslet třetí možnost, ale ve tři ráno mě nic nenapadá.

V noci se střídají řidiči a tiše se ptají, jestli někdo nechce na WC. Šel bych. Jenže přímo pode mnou spí na zemi Tomáš. Tak hledám zase o trochu jinou polohu. A snažím se usnout.

Srbsko-makedonské hranice dáváme rychle. Venku už je světlo, ale všichni klímbáme až k makedonsko-řeckým hranicím. Tam to trvá. Nakonec za pouhých pětáctýřicet minut projíždíme. Najednou je o hodinu víc a všem naráz pípají mobily – vítejte zpět v EU.

Před polednem jsme v Soluni. Dostáváme prostor na ubytování, stíhám i sprchu. Hurá.

Vyrážíme po památkách. A těch je v Soluni opravdu hodně. Aristotelovo náměstí se sochou, které lidé pro štěstí ohmatali palec u nohy do bronzového lesku. Nábřeží. Bílá věž a výhled z ní. Galeriov oblouk. Rotonda. Kostel sv. Sofie. Jasno, přes třicet stupňů, lovíme stín jako poklad.

Tomáš vylepšil komunikaci konferenčními naslouchátky. Slyšíme ho dokonale, i když na nás v kostele jenom šeptá. Super výbava.

Pár odvážlivců odchází hledat kousek čistého moře. Jiní odpočívají. Navečer stoupáme do horního města k hradbám. Klášter Latomou, kde prý mají bezvousého Ježíše – neviděli jsme. Úžasné výhledy – viděli jsme. Nahoře u hradeb klášter Vlatadon s pávy, kteří se chovají, jako by tu platili nájem oni nám. A pak zasloužená večeře a pomalu na hotel. Hodinky hlásí patnáct tisíc kroků. Usínání jde dnes o poznání rychleji.

[Z dějepisu (deformace povolání): Soluň, řecky Thessaloniki, je druhé největší řecké město a vznikla roku 315 př. n. l. Bílá věž na nábřeží je dnes symbolem města; pochází z osmanské éry a sloužila mimo jiné jako vězení. Rotonda byla původně postavena na začátku 4. století za císaře Galerie – snad jako mauzoleum nebo chrám – a později se z ní stal kostel, pak mešita a dnes památka. Klášter Latomou (Osios David) skutečně skrývá ranou mozaiku zobrazující neobvyklého bezvousého Krista; problém byl jen v tom, že jsme ji nezahledli.]

Den 2 – Meteora a Delfy

Budíček v šest je krutý. V neděli. A je tu navíc o hodinu míň než doma. Matematik ve mně chvíli protestuje proti tomu, kam se ta hodina poděla.

Přijíždíme ke klášteru Velká Meteora. Sedí na vrcholu skály, kam by normální člověk nešel ani omylem. Tomáš sliboval cestu nahoru v zásobovacím koši. Realita: tři sta schodů vytesaných do skály. Nejdřív dolů. Pak strmě nahoru. Koš zůstal slibem.

Klášter je největší ze všech, ale stejně malý – prostě tolik, kolik se vešlo na temeno skály. V době rozkvětu tu prý žilo na tři sta mnichů. To si fakt neumím představit; museli spát na sobě. Když odcházíme, fronta ke vstupu pokrývá celé schodiště, které rozpaluje řecké slunce. Nově přichází se dovnitř dostanou nejdřív za hodinu. Teď chápeme, proč jsme vstávali tak brzy.

Přejíždíme k menšímu klášteru Nejsvětější Trojice. Turistů je tu naštěstí málo, je útulnější, výhledy do údolí berou dech. A přesně tady běhal po skalách James Bond – ten film, kterým nás Tomáš krmil přes Maďarsko. Roger Moore tu visel na laně, my jsme rádi, že nás nahoru pustili po schodech.

Následuje přejezd přes hory do ospalého městečka Delfy. Rychle vyložit kufry – a hned popojíždíme k muzeu a slavné věštině. Vyškrábeme se až ke stadionu, kde se před dvěma a půl tisíci lety každé čtyři roky konaly pythijské hry.

Po prohlídce míří většina výpravy o pět set výškových metrů níž k moři. Krátká koupel, večeře, po desáté zpátky na hotel.

Hodinky ukazují dvaatřicet vystoupaných pater. Nohy souhlasí.

[Faktografická vsuvka: Meteora jsou bizarní pískovcové skalní věže v Thesálii. Mniši na ně začali šplhat a usazovat se od 14. století; v dobách největšího rozkvětu tu stálo kolem dvou desítek klášterů (uvádí se 24), dnes funguje šest. Klášter Nejsvětější Trojice (Agia Triada) se opravdu objevil v bondovce „Jen pro tvé oči“ z roku 1981. Cesta odtud do Delf vede přes jižní výběžek pohoří Pindos; samotné Delfy se pak choulí na svazích posvátné hory Parnas (Parnassos). Ve starověku byly Delfy považovány za „pupek světa“ a věštby vyhlášovala kněžka Pýthie, jejíž vize bývají dnes přičítány spíše výparům stoupajícím z trhlin ve skále.]

Den 3 – Olympie a Polymnio

Ranní vstávání o poznání příjemnější. Snídaně, odjezd až ve 8:20. Luxus.

Přejíždíme na Peloponés. Po novém mostě s unikátní konstrukcí navrženou pro tektonicky aktivní oblast – inženýr ve mně spokojeně přikyvuje. Míříme do Olympie.

A tam to dojde každému. Co všechno Řekové dokázali postavit před dvěma a půl tisíci lety, a s jakou dokonalostí. Hry se tu konaly přes tisíc let, než je křesťané na konci 4. století zakázali coby pohanské. Většina z nás si proběhla jeden stadion – sto dvaadvadesát metrů – přímo na původní olympijské dráze. Žádná osobní rekordní časomíra, zato historie pod nohama.

Ninu ten zážitek tak nažhaval, že odpoledne u vodopádů Polymnio udávala tempo celému mensovnímu pelotonu. O berlich. Ani Tomáš jí nestačil. Klobouk dolů. Travertinová jezírka s osvěžující vodou a hromadou vodopádů jsme nakonec ocenili snad víc než lecjaký klášter – voda v tom horku konkuruje i světovému dědictví.

Hodinky hlásí sedmnáct a půl tisíce kroků.

[Faktografická vsuvka: Antická Olympie byla od 8. století př. n. l. svatyní Dia a dějištěm olympijských her, které se konaly každé čtyři roky více než tisíciletí. Roku 393 n. l. je císař Theodosius I. zakázal jako pohanský kult. Délka původního stadionu – jeden „stadion“ – byla zhruba 192 metrů; odtud pochází jednotka i samotné slovo.]

Den 4 – Sparta a jeskyně Diros

Trocha dějepisu rovnou v terénu. Úpadek Sparty začal po roce 371 př. n. l., kdy ji porazili Thébané. A když Frankové roku 1249 nedaleko založili majestátní Mystru, použili na ni hodně původního spartského materiálu. Výsledek? Z původní Sparty toho dnes zbylo poskrovnu. Recyklace po středověku.

My zamířili do Mystry, sídla byzantských vládců. Úchvatný palác nad údolím. A hlavně trůnní sál s devatenácti dokonalými replikami dobových slavnostních oděvů panovníků a jejich žen. Nejzdatnější jedinci vyšplhali až k francké pevnosti úplně nahoře a užili si výhledy na všechny strany. Samota na vrcholu má své výhody.

Přesun ke krápníkové jeskyni Diros. Naložili nás po skupinkách do loděk, dovezli zhruba doprostřed jeskyně – a tam nechali. Ať si zbytek projdeme sami. Trochu jako pustit mensany do bludiště a sledovat, kdo najde východ.

V podvečer dorážíme do městečka Monemvasia. Většina výpravy se vrhá do moře. Pak skvělá večeře v restauraci To Kanoni a romantická procházka zpět. Cestou na nás pomrkává Venuše s Jupiterem v krásné konjunkci. Vesmír si pro nás zase něco nachystal.

Před spaním kontroluji hodinky: šedesát vystoupaných pater. Kopce dnes vyhrály.

[Faktografická vsuvka: Antická Sparta byla vojensky dominantní polí, jejíž moc se zlomila po porážce od Thébanů v bitvě u Leukter roku 371 př. n. l. Mystras je opevněné byzantské město na svahu hory Taygetos, založené Franky v polovině 13. století a později centrum Despotátu Morejského. Jeskyně Diros (Vlychada) v oblasti Mani patří k nejkrásnějším podzemním komplexům Řecka a značnou část trasy se propouští na lodičkách po podzemní řece. Monemvasia je skalní městečko spojené s pevninou jen úzkou šíjí – odtud jméno „moní emvasis“, tedy „jediný vstup“.]

Den 5 – Mykény

Několik odvážlivců, notně hnaných Tomášem, vyrazilo brzy ráno na opevnění na strmém kopci nad Monemvasií. Jiná část výpravy moudře zvolila delší spánek a pohodovou řeckou snídaní. Někteří se stihli i vykoupat. V půl jedenácté vyrážíme směr Mykény.

Mykény jsou staré až tři tisíce sedm set let. Procházíme se ruinami kdysi monumentálního města. V kruhové hrobce s vnitřní výškou třináct a půl metru se na chvíli ochladíme a vyzkoušíme zajímavou akustiku – člověk si připadá jako uvnitř kamenného úlu.

Odpoledne přejezd do Nafplia. Krásná pláž. A jako vždy pár jedinců stále sršících energií vyběhlo na vrchol nedaleké pevnosti. Pevnost už ani neví, jak se ubránit mensanům. Příjemný večer končíme v řecké restauraci, ti nejzdatnější ještě v koktejlovém baru.

[Faktografická vsuvka: Mykény byly centrem mykénské civilizace pozdní doby bronzové; rozkvět prožily zhruba mezi 1600 a 1100 př. n. l. Proslulá Lvi brána pochází z doby kolem roku 1250 př. n. l. Ona „kruhová hrobka“ s vynikající akustikou je tzv. Atreova pokladnice (zvaná též Agamemnonův hrob) – monumentální klenutá hrobka typu „tholos“ postavená zhruba mezi lety 1300 a 1250 př. n. l., jejíž kupole s vnitřní výškou kolem 13,5 metru byla po více než tisíc let nejvyšší samonosnou klenbou na světě. Nafplio bylo prvním hlavním městem moderního řeckého státu (1823–1834), než tuto roli převzaly Athény.]

Den 6 – Epidauros a Korintský průplav

Opouštíme malebné Nafplio a zanedlouho stojíme v divadle v Epidauru. Nejdřív obdivujeme zbytky starověké VIP ubytovny – sto šedesát pokojů a kompletní servis, zdravotní i lázeňský. Léčily se tu i ženy. Dnešní wellness se má co učit. A k zábavě tu měli divadlo s legendární akustikou a kapacitou čtrnáct tisíc míst, aby pojalo všechny, kdo se sem jednou za čas sjeli na slavnosti.

Cestou do Korintu míjíme nádhernou pláž. A pak ho vidíme – šestikilometrový Korintský průplav, který spojuje Egejské a Jónské moře. Je ale tak úzký, sotva čtyřicet metrů, že současné velké lodě jím neproplují. Majestátní zářez do skály, který si dnes užívají hlavně turisté a fotografové.

Večer dojíždíme do Athén. A hned nadšeně vyrážíme do večerních uliček, až zakotvíme v restauraci na střechě. Nad námi Akropole, pod námi celé Athény. Lepší stůl si objednat nešlo.

[Faktografická vsuvka: Epidauros byl proslulou svatyní léčitelského boha Asklépia – vlastně starověké lázeňské a léčebné středisko. Tamní antické divadlo, postavené ve 4. století př. n. l., patří k nejlépe dochovaným v Řecku; pojme zhruba 13 až 14 tisíc diváků a jeho akustika je tak dokonalá, že i v nejvyšší řadě je slyšet šepot z jeviště. Korintský průplav byl dokončen roku 1893, měří asi 6,3 kilometru a na hladině je široký jen necelých 25 metrů. Propojuje Korintský záliv (Jónské moře) se Saronským zálivem (Egejské moře) a fakticky dělá z Peloponésu ostrov. Nemá zdymadla a kvůli úzkému profilu už dnes nemá velký dopravní význam.]

Den 7 – Athény

Ráno snídaně a vzhůru na Akropoli. Jsme tam kolem deváté, a stejně mraky turistů, kolik jich tu bude o pár hodin později? K tomu spalující slunce. Obdivujeme Parthenón, chrám zasvěcený Athéně, postavený už v 5. století př. n. l. – a vedle nás kolabuje dívka sotva stará jako naše dcera. Místní zdravotnice ji staví zpátky na nohy. My prohlídku raději zrychlujeme, ať nedopadneme stejně.

Kolem Hadriánova oblouku se přesouváme k historickému stadionu, původně postavenému roku 329 př. n. l. a zrekonstruovanému pro první moderní olympiádu v roce 1896. Následuje Národní zahrada o rozloze osmadvaceti hektarů a řecký parlament.

A tady máme štěstí. Dorazíme přesně na slavnostní výměnu stráží. Kdo neviděl, neuvěří. Vojáci mají ke slavnostní uniformě sandály s obří bambulí vepředu, pohybují se jako zpomalené loutky a celé to působí mírně bizarně. Tak nějak jako z pohádky Zdeňka Trošky. Krok za krokem, bambule za bambulí.

Pak další památky, kostely, chrámy starověké i novější. Je toho víc než dost.

Na večerní procházku k Agoře nás Tomáš lákal zvláštně. Slíbil, že nám ukáže něco, co jsme týden neviděli – mraky. A fakt přišly. Dokonce s lehkou přeháňkou. Vzduch se ochladil na příjemných čtyřadvacet stupňů. Ideální na poslední společnou večeři.

Tento den jsme ušli přes dvaadvacet tisíc kroků. Athény si vybírají daň v krocích.

[Faktografická vsuvka: Athénská Akropole se vypíná nad městem a její vrchol korunuje Parthenón, chrám bohyně Athény z 5. století př. n. l. Panathénajský stadion (přezdívaný Kallimarmaro, tedy „krásný mramor“) stál původně kolem roku 330–329 př. n. l., byl přestavěn z mramoru ve 2. století n. l. a zrekonstruován pro první novodobé olympijské hry roku 1896 – je to jediný stadion na světě postavený celý z mramoru. Slavnostní stráž před parlamentem tvoří „evzoni“; jejich pomalá, stylizovaná chůze a botami s bambulí zvanými „tsarouchia“, na nichž bývá až čtyři sta hřebíčků, jsou součástí ceremoniálu, ne výstřednosti.]

Den 8 – Athény

Po snídani jdeme do Agory. Je to tam hezké, ale za dvacet eur na osobu toho zase tolik není. V muzeu se nedá koupit ani voda. Honzu místní „děžurná“ seřvala za to, že si sedl na lavičku a vedle sebe odložil jablko. Bezpečnostní riziko jménem ovoce.

Hodinový rozchod na bleším trhu mnozí využili k nákupům. Pak míříme k tržnici s masem a rybami. Zkousíme najít jednu „tajnou“ hospůdku. Najdeme ji – a prostě se do ní nevejdeme. Tak se rozprchneme po tržnici a okolí.

Zpátky na hotel. Velké loučení. Přesně v patnáct hodin odjíždí autobus zpět do Čech.

Skupina „letců“ vyráží na poslední výlet. Metrem a autobusem na okraj skoro čtyřmilionových Athén. Najdeme malou pláž a obdivujeme jezírko Vouliagmeni. Na úplný závěr se vracíme do centra a lezeme na kopec Lykavittos. Z něj sledujeme krásný západ slunce. Tečka, jak má být.

[Faktografická vsuvka: Athénská Agora byla po staletí srdcem veřejného, politického i obchodního života antického města – debatoval tu i Sókratés. Jezero Vouliagmeni nedaleko od pobřeží je proslulé teplou termální a mírně slanou vodou. Kopec Lykavittos je s 277 metry nejvyšším bodem athénské kotliny a nabízí kruhový výhled na celé město.]

Den poslední – Cesta domů

Ráno po osmé se setkáváme na snídani a zjišťujeme, že nedočkavější část letců už raději vyrazila na letiště. V devět odchází zbytek na metro. Ti s nejméně zničenými nohama – za poslední dva dny máme nachozeno přes sedmačtyřicet tisíc kroků – usedají do taxíku. Nohy hlasovaly, taxík vyhrál.

Na letiště nakonec jako první dorážejí „taxikáři“. Chvilí po nich „nedočkavci“. A zhruba po půlhodině se připojí i zbytek výpravy.

Zjišťujeme, že athénské letiště ještě nemá nové skenery, které v Schengenu umožňují vézt víc tekutin. Takže nám Řekové zabavují zbytky opalovacího krému a podobné letadlu nebezpečné předměty. Krém jako hrozba civilizace.

Mezitím se dozvídáme, že autobus jel svižně, na hranicích z a do EU byly jen snesitelné kolony – a nejspíš dorazí do Brna o hodinu dřív než letci. Pozemní cesta se nakonec smála té vzdušné.

Výlet to byl náročný. Zážitky intenzivní a v drtivé většině pozitivní. Autobus do Athén ujel něco přes tři tisíce kilometrů. Chytré hodinky hlásí přes sto tři kilometry pěšky a dvě stě dvačtyřicet vystoupaných pater.

A já zjišťuji, že nejcennější suvenýr z Řecka se neveze v kufru. Veze se v nohou, v hlavě – a párkrát i v pořádně bolavých lýtkách.

PATOLOGIE ZNÁ I DOBRÉ KONCE

Zuzana Kořínková.

Na patologii se většina lidí dívá jako na místo, kam se dostávají pacienti až ve chvíli, kdy už není co zachraňovat. Profesor Josef Zámečník ale během své přednášky na Mensa akademii ukázal, že tahle představa je dávno překonaná. Moderní patolog dnes často stojí na úplném začátku léčby – a někdy právě jeho práce rozhodne o tom, zda pacient dostane šanci na zcela nový život.

„Patologie je krásný lékařský obor plný veselých lidí, kteří si rádi povídají o hnusných věcech,“ glosoval profesor Zámečník hned v úvodu. A bylo jasné, že přednáška nebude ani ponurá, ani akademicky odtažitá.

Patolog není soudní lékař

Jedním z největších omylů veřejnosti je představa, že patolog tráví většinu času na pitevně.

Ve skutečnosti jde o dva různé obory. Zatímco soudní lékařství hledá příčiny násilných či nejasných úmrtí, patologie se zabývá především samotnými nemocemi – jejich vznikem, průběhem i tím, jak je co nejlépe diagnostikovat a léčit.

Profesor Zámečník s nadsázkou vyprávěl, že se patologové celý profesní život snaží vysvětlovat, že nejsou „ti od mrtvol“. Když jednou v rozhlase dlouze objasňoval rozdíl mezi patologií a soudním lékařstvím, druhý den mu redaktorka zavolala znovu. Myslela si totiž, že jako patolog bude ideálním hostem do debaty o tom, zda je ekologičtější lidi kompostovat, nebo zpopelňovat. „Tak jsem pochopil, že jsem ji asi úplně nepřesvědčil.“

Ve skutečnosti dnes pitvy tvoří jen malou část jeho práce. Na jeho pracovišti každoročně stanoví diagnózu přibližně 24 tisícům pacientů, zatímco pitev provedou kolem stovky. Většina práce se odehrává u mikroskopu a stále častěji také při analýze DNA a různých molekulárních změn.

Od pitevně k personalizované medicíně

Patologie byla jedním z oborů, které položily základy moderní medicíny. Právě pitvy totiž před dvěma sty lety ukázaly, že nemoci nevznikají kvůli „špatným tělesným šťávám“, ale že mají konkrétní příčiny v jednotlivých orgánech.

Později se těžiště práce přesunulo od pitev k mikroskopii a biopsiím. Lékaři už nemuseli čekat na konec života pacienta – nemoc dokázali rozpoznat z malého vzorku tkáně odebraného během života.

Dnes se patologie posouvá ještě dál. Nestačí určit, že jde například o nádor prsu nebo plic. Patolog hledá konkrétní genetické změny, které onkologům umožní vybrat léčbu přesně pro daného pacienta. „Patolog dnes ví skoro všechno. Ale už není pozdě.“

Patologie někdy rozhoduje během patnácti minut

Ne vždy má patolog na svou práci dny nebo týdny, během některých operací přinese chirurg čerstvě odebraný vzorek přímo na patologii s jedinou otázkou: je to zhoubný nádor, nebo ne?

Vzorek se během několika minut zmrazí, připraví a patolog ho okamžitě hodnotí pod mikroskopem. Do patnácti minut musí chirurgovi odpovědět, aby věděl, jak rozsáhlý výkon má provést.

Je to jedna z nejstresovějších částí oboru. Profesor Zámečník přitom zdůraznil, že nejdůležitější vlastností dobrého patologa není sebevědomí, ale pokora.

„Když nevíš, řekni, že nevíš. Je lepší pacienta operovat dvakrát než mu zbytečně odstranit zdravý orgán.“

Když mikroskop zachrání život

Velkou část přednášky tvořily skutečné příběhy pacientů.

Jedním z prvních byl mladý muž s těžkou epilepsií. Léky nezabíraly a tehdejší medicína nabízela jen velmi malou naději. Lékaři se proto rozhodli pro tehdy odvážný krok – odstranit malé ložisko v mozku, které patologové označili za pravděpodobnou příčinu záchvatů.

Byl to úspěch. Pacient přestal mít epileptické záchvaty a operace zároveň vedla k objevu dosud nepopsaného typu mozkové léze, která dnes nese vlastní diagnostické označení.

Jiný příběh se týkal svalové dystrofie. Ještě před několika lety znamenala pro mnoho lidí nevyhnutelnou cestu na invalidní vozík a předčasnou smrt. Dnes už díky pochopení genetické podstaty onemocnění existuje cílená léčba, která dokáže průběh nemoci výrazně zpomalit.

Někdy zachrání život i pochybnost

Nejzajímavější příběh celé přednášky ale začal téměř banálně.

Mladý student profesora opakovaně přesvědčoval, že trpí svalovým onemocněním. Jediným výraznějším příznakem byly bolesti zad a mírně zvýšené laboratorní hodnoty. Biopsie byla prakticky normální.

Profesor Zámečník byl přesvědčený, že žádnou svalovou chorobu nemá.

Student se ale nevzdal. Nakonec přiměl lékaře doplnit ještě jedno velmi specifické enzymatické vyšetření. A ukázalo se, že měl pravdu.

Trpěl vzácnou Pompeho chorobou – dědičným metabolickým onemocněním, při němž se ve svalectech hromadí glykogen. V jeho případě byla nemoc natolik mírná, že pod mikroskopem téměř nebyla vidět.

„Celou noc jsem pak znovu prohlížel jeho preparáty a zjistil jsem, že opravdu měl postižené jediné svalové vlákno z tisíců,“ přiznává profesor.

Právě tento případ podle něj změnil pohled celého týmu na nemoc. Do té doby ji spojovali hlavně s těžce nemocnými dětmi. Najednou se ukázalo, že existují i dospělí pacienti s velmi mírným průběhem, kteří léta netuší, že jsou nemocní.

Rakovina není jedna nemoc

Podobně se během posledních let změnil i pohled na nádorová onemocnění.

Profesor Zámečník se snaží studenty odnaučit používat před pacienty slovo rakovina. Ne proto, že by bylo nepřesné, ale protože v lidech okamžitě vyvolává představu smrti.

Ve skutečnosti jde o stovky různých nemocí s velmi rozdílnou prognózou.

Stejný nádor může mít u dvou pacientů zcela odlišné vlastnosti. Jeden bude reagovat na konkrétní biologickou léčbu, druhý nikoli. Právě proto dnes patologové zkoumají jednotlivé molekulární změny a pomáhají vybírat léčbu šitou na míru.

Velkým tématem současného výzkumu jsou také nádorové kmenové buňky. Ukazuje se, že právě ony často přežijí chemoterapii i ozařování a po čase dají vzniknout novému nádoru. Budoucnost léčby tak pravděpodobně nebude spočívat v agresivnější chemoterapii, ale v cíleném zásahu proti právě těmto buňkám.

Největší šanci stále dává prevence

Přes všechny technologické pokroky se jedna věc nemění: největší šanci na vyléčení stále dává včasný záchyt.

Profesor Zámečník připomněl, že mnoho lidí odkládá návštěvu lékaře ze strachu, aby se nepotvrdilo to nejhorší. Jenže právě tím si často výrazně zhorší prognózu.

Pokud je nádor zachycen v časném stadiu, bývá pravděpodobnost dlouhodobého přežití velmi vysoká. Když se ale objeví až ve chvíli, kdy už vytvořil metastázy, ani nejmodernější molekulární medicína často nedokáže zázraky.

Právě proto považuje za jednu z největších výzev současné medicíny nikoli vývoj dalších léků, ale lepší účast lidí ve screeningových programech a preventivních prohlídkách.

Ačkoliv tedy bývá patologie bývá spojována se smrtí, ve skutečnosti je stále častěji oborem, který pomáhá zachraňovat životy. Každý nový poznatek o tom, proč nemoc vzniká, může znamenat vznik nové léčby. To, co bylo ještě před několika lety neléčitelnou diagnózou, se dnes u některých pacientů mění v chronické nebo dokonce dobře zvládnutelné onemocnění.

Patolog se sice dívá na nemoci z bezprostřední blízkosti, ale ne proto, aby popsal jejich konec – proto, aby pomohl najít jejich řešení. Jak s úsměvem uzavřel profesor Zámečník: „Patologie zná i dobré konce.“

Původní přednášku najdete na <http://mensa.click/1ox>

ČTYŘKA Z CHEMIE A E-MAIL DO HELSINEK

Zuzana Kořínková.

Když se malých dětí zeptáte, čím chtějí být, často uslyšíte odpovědi jako princezna, hasič nebo policista. Soňa Kleiner měla první odpověď podobnou: chtěla být princeznou. Jak sama s úsměvem říká, byla to první věc, ve které se spletla.

Dnes studuje gymnázium, má za sebou několik vědeckých stáží a letos strávila měsíc na Helsinské univerzitě v laboratoři medicínální chemie. Na Mensa akademii ale nepřijela vyprávět příběh zázračného dítěte, které od malička vědělo, že bude vědkyní. Její vyprávění bylo zajímavé právě tím, že začalo úplně jinak: čtyřkou z chemie.

Soňa sama sebe dlouho považovala spíš za humanitně založeného člověka. Chemie jí ve škole příliš nešla a špatná známka rozhodně nevypadala jako vstupenka do světa výzkumu. Zlom přišel až v roce 2023, kdy se na jednom semináři setkala s českou vědkyní Alžbětou Resnerovou. Ta jí předala jednoduchou, ale důležitou myšlenku: špatná známka ještě neznamená, že člověk něco nedokáže.

Díky tomu získala svou první stáž. A jak dnes sama přiznává, zdaleka netušila všechno, co by se „mělo“ tušit. S nadsázkou vzpomínala, že tehdy pořádně nevěděla ani to, co je plasmid. Právě první zkušenost ji ale posunula k dalším kurzům, workshopům a nakonec k opravdovému výzkumu.

Cesta do Finska začala překvapivě obyčejně: na LinkedInu. Soňa tam narazila na českou vědkyni Manuelu Voráčovou, která působí na Helsinské univerzitě, a zaujala ji natolik, že jí napsala. Ne s požadavkem na práci, ale se skutečným zájmem o její výzkum. Odpověď zněla: pokud to myslí vážně, ať napíše děkanovi, pošle životopis a motivační dopis.

Udělala to. A uspěla.

Na Vánoce jí přišel e-mail potvrzující, že ji univerzita přijímá na stáž. Následovala méně romantická část příběhu: sehnat peníze na měsíční pobyt v zahraničí. Nakonec zjistila, že i středoškoláci mohou za určitých okolností využít program Erasmus na vysoké škole, a stala se první českou středoškolačkou, která tuto možnost využila pro výzkumnou stáž. Současně oslovovala nadace i instituce podporující mladé vědce. Některé nabídky sice přišly až ve chvíli, kdy už měla financování vyřešené, ale i díky férovému jednání jí otevřely další kontakty a příležitosti.

Ve Finsku nešlo o exkurzi. Soňa měla vlastní pracovní místo, laboratorní vybavení a konkrétní výzkumný úkol. Pracovala na projektu zaměřeném na enzymy zvané karbonylase anhydrazy IX a XII, které mohou pomáhat nádorovým buňkám přežít. Úkolem výzkumníků je hledat látky, které činnost těchto enzymů dokážou zablokovat.

Sama Soňa to vysvětlovala obrazně: enzym si lze představit jako postavičku Pac-Mana. Dokud má otevřenou pusku, může „pracovat“. Když se mu do správného místa vloží inhibitor, jako by se mu pusa zablokovala – a jeho aktivita se zastaví.

Na finské vědě ji nezaujala jen laboratoř, ale i prostředí. Mluvila o lepším prostoru, vybavení a financování, ale také o větší podpoře žen ve vědě a o podmínkách, které vědcům a vědkyním umožňují lépe sladit výzkum s osobním životem.

Druhá část přednášky se věnovala myšlenkovým mapám. Soňa je představila jako nástroj, který pomáhá vidět souvislosti tam, kde lineární poznámky často selhávají. Zaujímavá byla i její rada zkusit se na problém podívat očima někoho úplně jiného – třeba člověka ze středověku, maminky nebo popeláře. Ne proto, že by měli správnou odpověď, ale proto, že nás donutí položit si otázky, které by nás samotné nenapadly.

Nejsilnější sdělení přednášky ale leželo jinde. Člověk nemusí být od dětství génius, mít samé jedničky ani přesně vědět, kam směřuje. Někdy stačí být zvědavý, zkusit věc, která vypadá trochu děsivě, a napsat e-mail, u kterého vlastně čekáte, že na něj nikdo neodpoví.

Jedna čtyřka z chemie ještě rozhodně nemusí znamenat konec vědecké kariéry. Možná právě naopak.

Původní přednášku najdete na mensa.click/1p3.

„POTŘEBUJU MÍT O ČEM PŘEMÝŠLET“: O PRACOVNÍ ZKUŠENOSTI MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH DOSPĚLÝCH

Zuzana Kořínková.

Když se mluví o nadaných lidech, bývají to nejčastěji děti. Jak se učí, co potřebují ve škole, jak s nimi pracovat, aby svůj potenciál neztratily někde mezi nudnou výukou a příliš velkými očekáváními okolí. Jenže z nadaných dětí vyrostou dospělí – a ti potom nastupují do práce, kde se od nich najednou nečeká jen dobrý výkon, ale také schopnost vycházet s kolegy, respektovat procesy, komunikovat s nadřízenými a vydržet u úkolů, které už pro ně často dávno přestaly být intelektuální výzvou.

Právě na pracovní zkušenosti mimořádně nadaných dospělých se zaměřila diplomová práce Bc. et Bc. Ivety Černé Specifika mimořádně nadaných jedinců v pracovním prostředí, obhájená na Katedře psychologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Autorka vedla rozhovory se čtrnácti lidmi s IQ nad 130. Většina z nich měla IQ měřené Mensou a deset respondentů bylo nebo dříve bylo členy Mensy.

Autorka zjišťovala, které salutory (faktory, které člověka podporují, pomáhají mu fungovat a rozvíjet se) a stresory (faktory, které ho vyčerpávají, brzdí nebo dostávají do konfliktu s okolím) jsou v pracovní zkušenosti nadaných přítomné.

Nejde přitom o reprezentativní průzkum všech nadaných lidí. Jde o kvalitativní sondu – tedy snahu porozumět zkušenostem konkrétních lidí do hloubky. A právě vlastní slova (anonymizovaných) respondentů jsou na celé práci nejzajímavější.

Když práce už nic nepřináší

Jedním z nejsilnějších motivů u respondentů byla potřeba učit se nové věci – a to jako základní podmínka dlouhodobé spokojenosti.

Jan, který pracuje ve výzkumu, to popisuje jednoduše: „Baví mě to, že zkouším objevovat nové věci. Snažím se přijít na nová řešení, která zatím neexistují.“

Adam svoji zkušenost popisuje následovně: „Já vždycky dělám nějakou práci, která mi něco dá. Po čase už mi ale nedává nic, protože je to pořád to samé, víc tam nevymyslím a nepotřebuju dál tam být.“

Natálie si proto vybírá prostředí, kde není nejchytřejší ani nejzkušenější osobou v místnosti: „V pracovním prostředí se vždycky snažím dostávat do kolektivu, kde já jsem ta, která toho ví a umí nejméně. Protože v momentě, kdy jsem v týmu, kde já jsem ta seniorní, tak mě to nebaví. Když už se nemám co a od koho učit. Takže tomu se cíleně vyhýbám.“

Vedle učení se v rozhovorech opakovaně objevovala také potřeba pestrosti. Různé projekty, různí lidé a různé typy problémů. Barbora například oceňovala kombinaci dvou pracovních úvazků: „Mě bavilo mít dvě práce najednou, protože každá mi přinášela něco úplně jiného – a je fakt, že by mě asi ani jedna z těch prací samostatně nebavila dlouhodobě.“

Někdy se však pestrost nehledá jen kvůli zábavě. Může být i způsobem, jak udržet pozornost. Cyril, který pracoval v účetnictví a auditu, popisuje rutinu nikoli jako odpočinek, ale jako situaci, v níž se mu myšlenky začnou rozbíhat jinak: „Já se snažím si z práce vybírat právě to, kde můžu nad něčím přemýšlet. Protože jakmile je to rutina, tak začnu přemýšlet o něčem jiném a najednou zjistím, že nevím, co dělám.“

Třetí potřebou spojenou s prací samotnou pak je smysl a viditelný výsledek. Marie nachází smysl v posunu žáků: „Mě strašně baví pracovat s žáky, u kterých vidím jejich posun. A u kterých mám pocit, že je rozvíjím, což by mělo být smyslem toho povolání.“

Lucie, která po zkušenosti s učitelstvím pracuje ve vlastní firmě, oceňovala bezprostřední zpětnou vazbu – něco, co při učení přichází mnohem pomaleji a méně jednoznačně: „Pro mě bylo odměňující to, že jsem bezprostředně viděla výsledek před sebou a věděla jsem, jestli je v pořádku, nebo ne. Případně jsem dostala hned zpětnou vazbu od klienta.“

Naopak Daniela popisovala frustraci z toho, když dělá zbytečnou práci: „Za dobu, co jsem tam pracovala, jsem zjistila, že plno věcí se vůbec nepoužívá, nebo se používá špatně. S tím já nic neudělám, ale prostě se na to nedokážu dívat.“

Smysl tedy pro respondenty neznamená jen abstraktní „dělat něco důležitého“. Může znamenat i úplně konkrétní potřebu vidět, že výsledek práce někam doputuje, někdo ho používá a nezůstane ležet ve firemním šuplíku.

Rychle hotovo ≠ bez potíží

Všichni respondenti uváděli jako svou hlavní výhodu logické a analytické uvažování. Mluvili o rychlém učení, schopnosti zachytávat vzorce, zorientovat se v novém systému, vidět souvislosti a vymýšlet řešení.

Daniela například popisuje, jak se dokáže rychle zorientovat v něčem, co předtím neznala: „Když je třeba nějaký nový systém, něco nového, tak se v tom docela rychle zorientuji. Byť je to něco, co jsem nikdy nedělala, tak to prostě prozkoumám a za chvíli vím, jak to funguje, a nemám s tím problém.“

Lucie podobnou schopnost spojuje s podnikáním: „Myslím si, že konkrétně v podnikání je klíčové to, že jsem schopná se doučit, co je potřeba.“ V praxi to pro ni znamená evidovat široké spektrum věcí, řešit administrativu, operativně reagovat na problémy u zakázek a vymýšlet nestandardní řešení.

Jenže vysoká efektivita není jen výhodou. Je to také zdroj zvláštních dilemat.

Daniela popisuje situaci, kdy sama měla pocit, že má málo práce, zatímco její nadřízený měl pocit opačný: „Tak jsem přišla na schůzku s myšlenkou, že toho mám málo, a on přišel s tím, že toho dělám nějak moc.“ Proto si začala říkat o další úkoly u kolegů: „A nikdo nechápe, proč to dělám. Ale mě nebaví prostě tam jen sedět a přišlo by mi nevěřit, že bych to brzo domů.“

Eva řešila podobné dilema u práce na půl úvazku: „Nějaký čas jsem s tím měla chvíli i morální problém, že vlastně to, co mi má zabrat asi 20 hodin týdně, zvládám prostě za poloviční dobu.“ Nejdřív ji napadlo říct si o další práci, později ale došla k jinému postoji: „Já to vlastně dělat nemusím, můžu to prostě vnímat, jako že to je jenom nějaká moje práce, způsob obživy.“

Rychlý člověk v pomalém systému nemusí vypadat jako výkonný. Může vypadat jako někdo, kdo se nudí, vyrušuje, chce příliš mnoho nebo se neumí spokojit s tím, že má hotovo. A pokud okolí zjistí, že zvládne víc, může se rychlost obrátit proti němu.

Natálie popisuje, že když člověk několikrát vyřeší velký průšvih, začne podobné úkoly dostávat automaticky: „Takže někdy to může být i tak, že člověka zaválí prací a potom už za sebe musí začít kopat.“ Důležité je podle ní nastavit hranice a jasně říct, které úkoly mají prioritu: „Pokud si člověk nenastaví hranice, tak mu je nastaví někdo jiný. A to je hodně velké úskalí toho, když lidé ví, že od vás můžou očekávat hodně.“

Rychlost má ještě jednu méně lichotivou stránku: netrpělivost. Daniela k tomu říká: „Já chci dělat rychle a když mě někdo s něčím zdržuje, tak jsem z toho prostě nervózní a nemám úplně pochopení.“

Eva popisuje radu, která se podle ní zbytečně točila v kruhu: „Přišlo mi, že ta diskuze prostě nikam nevedla, že každý říkal nějaké návrhy, ale že jsme se tak nějak točili v kruhu, nikdo to prostě nepřebral.“ Nakonec sama sklouzla do direktivní role: „Tak to bude takhle.“

Zajímavé ovšem je, že v diplomové práci není téma rychlosti zjednodušeno na „nadaní jsou rychlí“. Respondentka Barbora naopak uvádí, že má pomalejší psychomotorické tempo a rychlost druhých ji stresuje: „Já osobně se o sobě domnívám, že mám pomalé psychomotorické tempo, přestože jsem teda jako nadaná.“

I to je důležité připomenutí. Nadaní lidé nejsou jeden typ člověka. Rychlé myšlení neznamená automaticky rychlý pracovní styl ve všech situacích.

Perfekcionismus: Nechci se za svoji práci stydět

Jedno z nejvýraznějších témat rozhovorů je perfekcionismus. Objevil se u třinácti respondentů ze čtrnácti. Ne vždy jako problém. Často jako motor.

Karel to formuluje následovně: „Chci, abych se nestyděl za žádnou práci, kterou někde dělám, odevzdávám nebo prezentuji. Abych si řekl, že jo, to je prostě ukázka toho, jak já pracuju nebo co dokážu udělat.“

Perfekcionismus tu není nutně snaha o dokonalost pro dokonalost samu. Často jde spíš o potřebu odevzdat něco, co člověk vnímá jako odpovídající vlastním schopnostem. Jenže právě v tom může být past. Pokud člověk ví, že „by to mohlo být ještě lepší“, může být těžké uznat, že výsledek už je dost dobrý.

Jan popisuje, že shazuje vlastní velmi dobré výsledky: „I přes to, že si vlastně uvědomuju, že jsou dobré, ale vím, že by teoreticky mohly být lepší. A pak to častokrát zastíní fakt, že ty výsledky jsou velice dobré.“ Zároveň ale dodává, že ho to spíš motivuje k lepším výkonům.

Eva zase popisuje, že měla tendenci vnímat chybu jako konec světa: „Když jsem udělala nějakou chybu, tak jsem to brala hodně jako špatně. Ale potom za nějaký čas mi taky došlo, že se vlastně... nic nestalo.“

Perfekcionismus se navíc nemusí týkat jen vlastních výkonů. Může se přenášet i na očekávání vůči druhým.

Natálie otevřeně říká, že s tím aktivně pracuje: „Vysoké nároky na ostatní, tak to je pro mě často problém a často s tím bojuju.“ Dává si pozor, aby ostatním „nedávala sežrat“, že v něčem nejsou tak dobří jako ona. Dokonce má pocit, že už možná zachází do opačného extrému.

U více respondentů se ukazuje, že nejde ani tak o nárok na stejnou úroveň výkonu, ale na snahu. Františka říká: „Asi jediný nárok, co mám na ostatní, je, aby se snažili. A to je všechno. A když tam ta snaha není, tak to mě hrozně štve.“

Karel, který pracuje jako manažer, popisuje nutnost rozlišit mezi ideálním a funkčním výsledkem: „Ten člověk prostě nemusí být na tomhle levelu a uvědomit si, který je ten funkční level – tedy důležitější pro provoz a aby se úkol splnil. Ne dokonale, ale prostě splnil.“

A uzavírá to možná nejkratší větou celé kapitoly o perfekcionismu: „Nemít očekávání od sebe je těžší.“

Komunikace jako nezbytnost

Komunikační dovednosti se v práci objevují jako jeden z hlavních podpůrných faktorů. Z výpovědí respondentů vyplývá, že ke komunikaci často cíleně přistupují jako k nástroji, jímž předcházejí konfliktům, převádět své myšlení do srozumitelné podoby a snažit se zajistit, aby spolu lidé vůbec dokázali pracovat.

Lucie to shrnuje takto: „Cesta do pekel je předpokládat, jakým způsobem funguje mozek toho druhého.“ Podle ní je klíčové komunikovat a ověřovat si, že lidé opravdu chápou, co se děje: „Prostě spolu komunikovat a nepředpokládat, že i když někdo má nějaké IQ, tak je nastavený komunikačně stejně.“

Karel popisuje, jak pečlivě formuluje zprávy, aby nepůsobily útočně: „Přepíšu tu zprávu pětkrát, aby tam nebyla pasivní agrese, aby to fakt nebylo jako útok.“ Vysvětluje své myšlenkové pochody a snaží se ukázat, že mu nejde o shoení druhého člověka, ale o kvalitu výsledku.

To je jedna z třech ploch, které z práce vyplývají: Nadaný člověk může problém vidět a řešit rychleji, ale pokud rovnou oznámí svůj závěr, ostatní často nevidí cestu, kterou se k němu dostal, a výsledkem není efektivita, ale odpor.

Eva připomíná ještě jiný aspekt komunikace: když člověk pracuje velmi samostatně a výkonně, může zapomenout informovat tým. „Já jsem byla velmi zodpovědná, všechno bylo hotové ještě dřív, než to mělo být, ale já jsem to pak zapomněla těm lidem dát vědět.“ A dodává: „Když je člověk hodně výkonný o samotě, tak nesmí zapomínat na to, že s někým spolupracuje.“

Být mezi svými

Zásadní přitom není jen obsah úkolů, ale i prostředí, ve kterém se pracuje.

Daniela popisovala svou frustraci z práce s nadřízeným bez technického vzdělání: „Nedokážeme se vůbec domluvit – on nechápe, když jsou v datech vyloženy chyby, že to je prostě problém.“ Karel podobně mluví o nedostatečné komunikaci v týmu: „Oni prostě spolu nekomunikují, nedají si to dohromady a často ty situace neumí vnímat tak komplexně.“

Eva popisuje situaci, kdy měla s kolegy dobré vztahy, ale některé názory si nechávala pro jiné prostředí: „Často jsem měla pocit, že nemůžu stoprocentně vyjádřit svůj názor z toho důvodu, že by to nebylo úplně pozitivně přijaté.“ Záleželo jí na dobrých vztazích, proto raději neprosazovala vše, co si myslela.

Naopak Jan popisuje svou pozitivní zkušenost s pracovištěm slovy: „Člověk se tam cítí, jako že je mezi svými. Nechováme se jako intelektuálové a nepijeme tam čaj o páté a nedumáme nad možnostmi vesmíru, to ne. Ale vlastně člověk tam cítí, že... tam jsou okolo něho lidé, kteří chápou jeho chápání.“ Nejde tak jen o sdílené zájmy. Jde o pocit, že člověk nemusí stále překládat svůj způsob uvažování do jiného tempa, jiné hloubky nebo jiné míry souvislosti.

Natálie pak popisuje tým, který funguje podpůrně a nikdo nemá potřebu „brousit lokty“ a vést „žabomyší války“: „Do práce chodíme, abychom udělali kus dobré práce, cítili se dobře, že těch 8 hodin strávíme něčím smysluplným, ale ve finále – pokud bychom ty peníze dostali bez práce, tak tam nikdo z nás nebude.“

Autorita, která není vzorem

Autority a hierarchie se jako stresor objevily u jedenácti respondentů – nejde přitom ale říct, že by měli problém obecně s autoritami. Mají problém s takovou autoritou, která podle nich nestojí na kompetenci, smysluplném rozhodování nebo schopnosti něco předat.

Gabriel říká: „Ve chvíli, kdy člověk spolupracuje se vzorem, tak od něho nasává veškeré informace a znalosti, které z něho jdou.“ Když ale člověk vzorem není, je podle něj mnohem složitější autoritu přijímat.

Lucie si představuje, že by v zaměstnanecké pozici mohla narážet na člověka, kterému by se měla podřizovat jen proto, že je v organizaci déle: „Myslím si, že kdybych teď měla od podnikání přejít do nějaké pozice s jasnou hierarchií a měla se klanět šéfovi jenom proto, že tam prostě je o 4 roky dýl a je to šéf, tak bych tam asi postupem času narazila.“

Daniela zmiňuje ztrátu respektu k nadřízenému, který podle ní nemá odborné kompetence: „Přijde mi, že takový by neměl vést datové oddělení, když tomu nerozumí.“

Karel popisuje postupný zlom ve vztahu k nadřízeným: na začátku se od nich učil a byli pro něj vzorem, později ale přišel okamžik, kdy měl pocit, že už mu nemají co předat. A právě tehdy začalo tření. „A pak je to o té komunikaci. Umět to vykomunikovat, uvědomit si svoji roli a citlivost té situace.“

Cyril popisuje podobnou zkušenost z druhé strany: „Málokterý vedoucí dokáže ocenit, že podřízený ho přechází, a využít ty jeho silné stránky. Naopak on začne toho svého podřízeného podkopávat.“

Irena pak zmiňuje, že rychle dosažené výsledky mohou vyvolávat žárlivost a větší kontrolu: „Opravdu ty nároky na mě byly o to větší.“

To ukazuje, jak snadno může v pracovním prostředí vzniknout napětí, pokud se vysoká schopnost rychle chápat, upozorňovat na chyby a hledat řešení potká s hierarchií, která se cítí ohrožená.

Ocenění neznamená jen pochvalu

Dalším silným tématem je ocenění a otevřenost vůči nápadům. Respondenti nemluvili jen o tom, že chtějí slyšet „dobrá práce“. Mluvili také o férovosti, možnosti diskutovat a pocitu, že jejich názor má váhu.

Cyril popisuje situaci, kdy samostatně vymyslel způsob zpracování určitého úkolu. Jeho šéf mu ale řekl, že to pro nadřízenou nebude srozumitelné: „Já jsem to bral jako plus, že jsem to vůbec takhle dokázal docela pěkně zpracovat, a on to bral vlastně jako minus.“

Daniela by ocenila otevřenost k nápadům: „Diskuze, otevřenost k tomu, že když vidím nějaký nápad na změnu, nebo něco, co by se mělo řešit, tak aby k tomu bylo přihlíženo.“

Irena popisuje zkušenost, kdy upozorňovala na problém, ale reakce přišla až ve chvíli, kdy si ho všiml někdo jiný: „Častokrát jsem si všimla věcí, který opravdu ležely na stole týdny. Nikdo je neřešil. Potom přišel můj kolega, že si toho všimnul, jestli o tom něco nevím. Říkám: „Řešila jsem to týden zpátky.“

Naopak Eva mluví pozitivně o týmu, kde se lidé oceňovali navzájem: „To bylo hodně fajn, že jsme se hodně jako chválili za věci a někdy mi lidi poděkovali, že jsem jim pomohla s nějakou věcí a tak, a pak jsme si tleskali.“

Adam zase nacházel ocenění u klientů: „A bylo o ně pečováno. Pečuju o ně doteďka. Tak oni tu péči oceňovali.“

Ocenění tedy v rozhovorech nemá jen emoční rozměr. Je to i potvrzení, že práce má dopad, že se člověk nemýlí v tom, co považuje za důležité, a že jeho snaha nezміzí v systému, který neumí rozpoznat její hodnotu.

Co si z toho vzít – jako zaměstnavatel i jako nadaný?

Čtrnáct rozhovorů sice nemůže říct, jak fungují všichni nadaní, určitá vodítka ale nabízí.

1. Nadaný člověk často potřebuje práci, ve které zůstává co objevovat. Nestačí mu, že úkol zvládá. Pokud ho zvládá příliš snadno a příliš dlouho, může se od práce mentálně odpojit.
2. Vysoká efektivita by neměla být automaticky trestána dalším a dalším přidáváním úkolů. Pokud někdo opakovaně zachraňuje průšvihy, je lákavé dávat mu všechny další. Z dlouhodobého hlediska to ale může vést k přetížení.
3. Perfekcionismus může být zdrojem kvality, ale také vyčerpání. Důležité je rozlišovat, kdy je vysoký standard přínosem, a kdy už brání dokončení práce nebo spolupráci s ostatními.
4. Komunikace není vedlejší měkká dovednost. V prostředí, kde lidé přemýšlejí rozdílnou rychlostí, do různé hloubky a s různou mírou abstrakce, je to klíčový nástroj spolupráce.
5. A konečně: autorita založená pouze na pozici nemusí stačit. V rozhovorech se opakovaně ukazovalo, že respekt vzniká snáz tam, kde nadřízený rozumí práci, umí diskutovat, není ohrožen schopnostmi podřízeného a dokáže nastavit jasné hranice bez zbytečných kontrol.

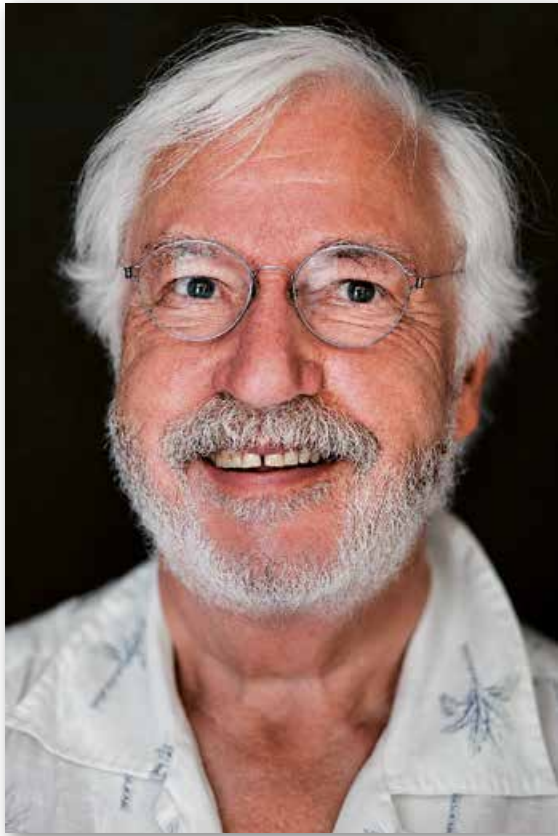
Diplomová práce Ivety Černé tak sice nepřináší převratný objev, ale shrnuje zkušenosti, které mohou být pro mnoho nadaných dospělých velmi známé – může být úlevné vidět, že nejde jen o osobní podivnost, lenost, přecitlivělost nebo neschopnost „normálně fungovat v práci“, ale že totéž řeší i ostatní. Ať už jde o potřebu mít o čem přemýšlet, frustraci z neefektivních porad, morální dilema z příliš rychlé hotové práce, snahu nepůsobit povýšeně, únavu z překládání vlastních myšlenek do podoby, kterou ostatní přijmou, napětí kolem autorit, které nejsou vzorem – nebo naopak o radost, když člověk narazí na lidi, kteří „chápou jeho chápání“.

Současně je ale ze slov respondentů vidět, že mnoho potíží nevzniká jen proto, že okolí „nestihá“. Někdy vznikají proto, že člověk ukáže výsledek, ale ne cestu. Vidí chybu, ale nesdělí ji způsobem, který druhý dokáže přijmout. Pracuje rychle, ale neinformuje tým. Vezme si všechno na sebe, protože je to méně bolestivé než čekat na ostatní. A i toho je potřeba si být vědom a naučit se s tím pracovat.

Citace účastníků výzkumu byly pro účely článku kráceny a stylisticky upraveny. Jejich původní znění najdete v diplomové práci:
[mensa.click/low](#)

From the ExComm – Teamwork.

Peter Fröhler. Převzato z Mensa World Journal č. 162, 7/26.

Teamwork is a powerful approach to solving problems and generally getting things done. Diversity brings the advantages of different talents, viewpoints, perspectives and a larger variety of experience. In an ideal case the whole becomes substantially greater than the sum of its parts.

Successful teamwork obviously requires trust and respect among the members of a team. In order to reap the positive synergies of teamwork, team members must constructively work together, unite around a shared goal and support one another. When people feel valued and aligned around common objectives, motivation rises, and collaboration strengthens.

Four main ingredients for effective teamwork.

Open, honest communication is at the core of any effective team. When ideas, feedback, and concerns are exchanged freely, misunderstandings are minimised and collaboration thrives. Great teams cultivate an environment where every member feels empowered to speak up, question assumptions, and share input without fear of judgment.

Defined roles and responsibilities are essential. Confusion about who is doing what often leads to frustration and inefficiency. Successful teams establish specific roles that benefit from each member's strengths, ensuring that everyone knows what is expected of them while still remaining flexible and joining forces when challenges arise.

Trust and respect hold a team together. Without trust, collaboration collapses into competition, and energy is wasted on self-preservation rather than shared progress.

Trust grows when members keep commitments, support one another, and assume positive intent. Respect complements trust by recognising the inherent worth of every member's contribution.

Leadership based on integrity, vision, and empathy guides effective

teamwork. Such leadership inspires collaboration by setting clear goals and empowering others to take ownership of their work, and it is not confined to a single individual; shared accountability means that everyone contributes to maintaining group cohesion and performance.

Teams outperform individuals not only in output but also in the quality of results. Collective problem-solving often leads to more innovative and well-rounded solutions, as different viewpoints challenge assumptions and reveal blind spots. Teamwork also increases efficiency; tasks can be divided based on expertise, allowing multiple aspects of a project to advance simultaneously.

Beyond productivity, teamwork fosters personal growth. Working in a team helps individuals develop empathy, adaptability, and communication skills that extend beyond professional settings.

But why am I going on about this topic in the context of Mensa? Because effective teamwork is one of the keys to the success of volunteer-based organisations like ours.

From the beginning of my membership I was active at the international level in a variety of roles. I have seen ExComm both closely from the outside and, for many years now, from within.

That is why I am happy and proud to inform you that the current composition of ExComm fully meets the fundamental requirements for effective and successful teamwork in an exemplary manner. It represents six nationalities, five women and three men, all of them fully committed to the task, a variety of professional backgrounds and education, and a huge range of professional and Mensa experience.

There is mutual support, excellent communication, trust, respect and leadership. I feel honoured to be able to contribute my share.

The International Volunteer Network Committee Goes Ambassador: This is YOUR Call!

Převzato z Mensa World Journal č. 162, 7/26.

The International Volunteer Network Committee (IVNC) is the committee to coordinate the IVN, the international volunteer network of Mensa International. Our job is to bring together volunteers and their experience, knowledge and ideas. We are a committee currently of seven members:

Chair – Gerald Walter (Austria)

Vice Chair – Marina Carvalho Couto (Brazil)

And 5 members:

Kymberley Wilson (Australia)

Laura Parsons (Australia)

Nataša Acimovic Knežević (Serbia)

Oscar Sevillano Quispe (Denmark)

Ramona Bascianu (Romania)

In the new term, we are working on three major things. One is an international knowledge management platform for Mensa. There you

will be able to find solutions to your challenges other countries might have solved already, post questions about how to do things, report about your success and of course post ideas that you might have on how to improve volunteer work.

In past IVN meetings, we always saw that different people in different countries often face similar challenges. The new system should help us not invent the wheel over and over again.

Ambassadors - This could be YOU.

The second thing we are establishing is the IVN Ambassador program. We are looking for volunteers in every country to be our contact, to report from your events, to help your volunteer community. You will connect on an international level with other countries and help your Mensa and the worldwide organisation to improve on a steady basis.

You'd like to be a part of it? Here are the requirements for applying:

1. You enjoy volunteer work and are a volunteer at your local Mensa
2. Confirmation of your national chair to become an Ambassador
3. Well spoken and written English
4. Ability to take part in online video meetings
5. Some time to report from your national gatherings and local projects
6. Be a contact for other volunteers in your country

If you wish to apply, please send a message to ivnc@mensa.org.

The next IVN meeting will take place at the IBD in Bucharest in October this year. Every national Mensa can send delegates as usual, there will be detailed information sent out later this year. Maybe we will be able to welcome YOU already, as the Ambassador(s) for your country.

Our 80th!

Andy Jugănar, předseda Mensy Rumunsko. Převzato z Mensa World Journal č. 162, 7/26.

Our 80th. In a few months we will be meeting in Bucharest for our Mensa World Gathering, to celebrate eight full decades. A lot of planning has gone into this, months of work, and much more awaits the tens of volunteers. But our meeting this year pales in comparison to a meeting of far greater significance. It happened by chance. On a train in Surrey of all places. Roland Berrill and Lancelot Lionel Ware would never even begin to comprehend the impact of their meeting, nor would they ever know that 80 years from that handshake, Mensans would gather in a country they've seldom heard about: Romania.

Our community has grown exponentially since. From the plains of Surrey, we've reached the coastlines of Japan, from a mere two we've become more than one hundred thousand. Though some of the landmarks in Bucharest were standing even in their time, I doubt the two would have even in their wildest dreams imagined hundreds of Mensans exploring them together in 2026.

Even without the lectures and activities, without the tedious procedurals and bickering of the IBD, without the much awaited Pre and Post tours, if we strip down this World Gathering to its very core we'll find a community of exceptional brains longing to connect with each other.

Back when I was a kid, I overheard my father saying I've known this guy for the past 30 years! It felt so odd to me. While I was measuring in lengths of weeks, some were looking back on decades. As I am writing this, it clicked. This is not just a celebration of another decade which came and went over our Mensa, or a joyous remembrance of some seemingly insurmountable hardship, or of some spectacular achievement.

It is also the act of honouring the memories of our fellow Mensans who've strived to nurture and protect this community. Their contributions big or small must not be forgotten, their legacies must be kept alive, and their names must be shared far and wide. Mensans as brilliant as Udo Schultz, or as kind and wise as Jim Werdel, beacons of tireless dedication as Willem Bouwens. To them and to many, many others we owe a debt of gratitude.

Though the volunteers putting together an EMAG or an Annual Gathering deserve all the praise, as their work is visible, concrete, and with immediate, quantifiable impact, others are also contributing much from behind the scenes. Administrators and tech geeks, proctors and psychologists, ombudsmen and committee members, their constant, year-round, decade-round effort is invaluable, the very foundation on which our jubilees stand.

Our 80th. Between October 1st and 4th we will be coming together in Bucharest to share the joy of what we have all achieved and the excitement of what our future awaits. Do check our website WG2026.org for more information on what our dedicated team of volunteers has prepared.

I will see you soon! Floreat Mensa!

X + 1

Jakub Hadam

Může být jen jeden Bůh, ale nekonečně bohů.
Jsou dvě možnosti, která je ta třetí?
Jsou tři typy problémů, jaký je čtvrtý?
Můj rodný svět má čtyři strany/směry, najdi pátý/ou.
Kód tohoto života má čtyři znaky, používáme pět.
Pět je lidských smyslů, rozviň šestý.
Sedm je čaker i orbitalů...
Osm je bitů...
Devět úrovní pekla...
...
10 to už je jiný fractal level.

V MÉ NÁRUČI SPÍŠ (Bytostem v mém srdci)

Josef Sotona

Tlumené zní města hlasy,
pod závěs světlo lamp prosvítá
Lehce se Ti chvějou řasy,
cítím jak hebká je kůže Tvá
Za okny padá děšť,
klidně spíš
Já Tě objímám,
jsme si blíž
Vzduch voní Tvými vlasy,
na postel si kočka uléhá
Čas zastavil se asi,
Tvý tělo s mým se prolíná
Za okny padá děšť,
klidně spíš
Já Tě objímám,
jsme si blíž
Krásná v mé náruči spíš
Krásná v mé náruči spíš

Kontakty

Redakce: redakce@mensa.cz

Šéfredaktorka: Zuzana Kořínková, zuzana.korinkova@mensa.cz, 776288979

Redakční rada: Jana Unruhová, Jan Pokorný; rr@mensa.cz

Administrativa: Zuzana Poláková, 770 177 926, sekretarka@mensa.cz

Další kontakty najdete na mensa.cz/kontakty.

Časopis Mensy Česko „Mensa“ je elektronický měsíčník. **Číslo 7/2026** (červenec), ročník XXXIII, vychází 1. července 2026. **Uzávěrka srpnového čísla je 5. 7. 2026 a zářijového 2. 8. 2026.**

Časopis připravuje redakce časopisu Mensa, zveřejnění a nezveřejnění příspěvků podléhá schválení redakční radou. **Příspěvky, připomínky a dotazy prosím zasílejte na adresu redakce@mensa.cz.** Redakce si vyhrazuje právo články v případě potřeby upravit nebo zkrátit.

Články v časopise představují díla, názory, myšlenky nebo nabídky jednotlivých autorů a nemusejí vyjadřovat postoje jiných mensanů ani orgánů Mensy Česko, není-li výslovně uvedeno jinak. Obsah tohoto časopisu může být volně přebírán všemi ostatními publikacemi Mensy za předpokladu uvedení zdroje, není-li výslovně uvedeno jinak. Obsah publikovaný na magazin.mensa.cz je šířen pod licencí Creative Commons.

Aktuální číslo časopisu je k dispozici v elektronické podobě na webu magazin.mensa.cz. Archiv všech čísel, včetně časopisů Mensy International, naleznete na intranetu Mensy intranet.mensa.cz.

Vydavatel: Mensa Česko, Španielova 1111, 163 00 Praha 6; **Grafika:** Ateliér Falátek, s.r.o., Prokopova 2219/19, Jižní Předměstí, 301 00 Plzeň; **ISSN** 1211-8877; Evidence periodického tisku MK ČR E 22252; © Mensa České republiky, 2026.

Na tomto čísle se podíleli: Iveta Černá, Zdeněk Falář, Marcela Fatrová, Peter Fröhler, Jakub Hadam, Andy Juganaru, Soňa Kleiner, Zuzana Kořínková, Honza Koudelka, Petr Mazal, Lucie Měchurová, Lucie Němečková, Jan Pokorný, Jana Rohová, Josef Sotona, Jaroslav Švamberský, Ivana Tesarčíková, Jana Unruhová, Josef Zámečník.

Titulka: Vlčí mák při západu slunce – Jakub Mádlo, příspěvek z fotosoutěže 2022